Ретроспективна информация на френската агенция за храни, околна среда, здравословни и безопасни условия на труд (ANSES), относно бисфенол А

Френската агенция за храни, околна среда, здравословни и безопасни условия на труд наскоро публикува на официалната си интернет страница ретроспективна информация, относно употребата и евентуални здравни проблеми за хората при използването на бисфенол А (BPA) [1]. Бисфенол А (BPA) намира широко приложение в материалите, влизащи в контакт с храни. Той преди всичко се използва като мономер при производството на поликарбонати и епоксидни смоли[1].

Считано от 1-ви юни 2011г. (Регламент (ЕС) № 321/2011 г.[2]), Европейската комисия е взела решение **да забрани производството и разпространението на пазара в Европейския Съюз на пластмасови шишета, предназначени за хранене на кърмачета, съдържащи BPA.**

В информацията се споменава, че ANSES през годините е идентифицирала близо 60 промишлени сектора във Франция, които използват това вещество. През септември 2011г. ANSES е публикувала два доклада, свързани със здравните ефекти и употребата на BPA. В тези доклади Агенцията прави заключение, че **приоритет за Франция** следва да бъде предотвратяване на излагането на най-податливите популации на BPA, такива като бебета, малки деца, бременни или кърмещи жени.

Следвайки становището на ANSES, публикувано през 2011г., Френският парламент е приел промяна в законодателство през декември 2012г., а именно да преустанови производството, вноса, износа и пускането на пазара на опаковки, съдържащи бисфенол А, които се използват за храни. Тази промяна в законодателството

[1] ***Поликарбонатите*** имат широк спектър на приложение за производство на домакински съдове (чинии, чаши, кани), огнеупорни кухненски съдове, кутии за съхранение на храни, шишета и контейнери за вода, използват се при производството на водопроводни тръби и др. BPA също така присъства в прахообразна форма по повърхността на някои типове принтерна хартия, използвана за квитанции и разписки, от които той може да влезе в контакт с кожата. ***Епоксидните смоли*** се използват широко за получаването на защитни покрития на консервни кутии за храни и напитки, съдове, а също и за облицовка на металните капачки на стъклени буркани и бутилки.

[2] РЕГЛАМЕНТ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ (ЕС) No 321/2011 НА КОМИСИЯТА от 1 април 2011година за изменение на Регламент (ЕС) No10/2011 във връзка с ограничението по отношение на употребата на бисфенол А в пластмасови шишета за хранене на кърмачета

има за цел да доведе до значително намаляване на степента на излагане на населението на вредното влияние на бисфенол А, като въздействието на тази промяна, следва да бъде оценена с течение на времето.

През април 2013г. ANSES е публикувала резултати от направената от тях оценка на риска относно потенциалните рискове за човешкото здраве от бисфенол А. Тази работа е придружена от други три доклада, обхващащи следните въпроси:

- потенциални заместители на бисфенол А;

- оценка за опасността на други съединения влизащи в класа на бисфенолите;

- доклад за несигурността свързана с вещества нарушаващи функциите на ендокринната система.

През 2013г. за първи път ANSES информира, че бисфенол А може да попадне в човешкото тяло посредством **вдишване** (от атмосферния въздух) и чрез **кожата**, при контакт с търговски продукти. Агенцията също така акцентира, че бисфенол А **може да се наблюдава и при консумация на вода** съхраняваща се в артикули за еднократна употреба, които са произведени от поликарбонати

ANSES препоръчва да се следят пиктограми (за пояснение на термина пиктограма виж. **приложение 1**) с номер 7, което съответства на "други пластмаси", защото материалът е съставен от разнообразен кръг пластмаси и към него трябва да се подхожда с по-голямо внимание. Същото важи и за това, че ако върху опаковката има символ PC, материалът е поликарбонат и консуматора трябва да бъде по-предпазлив при употребата му.

В информацията ANSES споменава за възможен риск за здравето на хората изложени на употреба на термочувствителна хартия, от която би могло да мигрира бисфенол А, като се обръща по-специално внимание на бременни жени (жени касиери, потребители). BPA се среща под прахообразна форма по повърхността на някои видове хартия за принтери, използвана за квитанции и разписки, лотарийни билети и хартия за *fax* машини, от които той може да влезе в контакт с кожата.

През май 2014г. ANSES е изготвила ограничително досие в рамките на регламента REACH. REACH е краткото наименование на Регламент (ЕО) № 1907/2006[3] на Европейския Парламент и на Съвета от 18 декември 2006г. за регистрацията, оценката, разрешаването и ограничаването на химични вещества, който влезе в сила на 1 юни 2007г. и замести голям брой европейски директиви и регламенти, създавайки единна система за управление на химичните вещества.

[3] ЕГЛАМЕНТ (ЕО) No 1907/2006 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 18 декември 2006 година относно регистрацията, оценката, разрешаването и ограничаването на химикали (REACH), за създаване на Европейска агенция по химикали, за изменение на Директива 1999/45/ЕО и за отмяна на Регламент (ЕИО) No 793/93 на Съвета и Регламент (ЕО) No 1488/94 на Комисията, както и на Директива 76/769/ЕИО на Съвета и директиви 91/155/ЕИО, 93/67/ЕИО, 93/105/ЕО и 2000/21/ЕО на Комисията

През юни 2015г. Комитетът по оценка на риска е направил заключение, че предложението за ограничаване на използването на BPA за термочувствителна хартия в рамките на регламент REACH е решение по отношение на ефективността за намаляване на свързаните с него рискове за здравето на хората. През декември 2015г. Комитетът за социално-икономически анализи потвърди, че предложената мярка за ограничаване е подходяща стъпка за намаляване на риска за здравето на работниците. През декември 2016г. тази ограничителна мярка (*изменение на приложение XVII от Регламента REACH*) бе публикувана в Официалния вестник на Европейския съюз. В него се уточнява, че "<u>След 2 януари 2020г.</u> бисфенолът А, който се пуска на пазара за термочувствителна хартия трябва да бъде в концентрация **не** надвишаваща 0,02% от теглото на хартията. При такава концентрация, граничната стойност в действителност е равнозначна на забрана на бисфенол А.

През 2016г. и 2017г. ANSES представи предложения до Европейската агенция по химикалите, BPA да бъде класифицирано като вещество, пораждащо репродуктивни проблеми, като част от прилагането на европейския регламент REACH. Комитетът на държавите членки прие тези предложения през юни 2017г. Последствието от това приемане е, че BPA се добавя към списъка на веществата кандидати, които след това могат да бъдат обект на процедурата за издаване на разрешение, в съответствие с процедурата, предвидена в Регламента REACH.

Препоръки на ANSES:

- По отношение на научните изследвания ANSES препоръчва придобиване на нови научни данни за токсичността на бисфенол А, по-специално за най-уязвимите групи от населението, както и подобряване на охарактеризирането на експозицията.
- По отношение на методологията ANSES препоръчва преразглеждане на целесъобразността за използване на референтни стойности за токсичност или допустим дневен прием за вещества, за които не винаги са известни сроковете на уязвимост, както и да се направи системен интердисциплинарен анализ на несигурността в процеса на оценка на риска.
- Агенцията не подкрепя използването на други бисфеноли, като алтернативни заместители на бисфенол А.

ПРИЛОЖЕНИЕ 1

Съгласно ***НАРЕДБА ЗА ОПАКОВКИТЕ И ОТПАДЪЦИТЕ ОТ ОПАКОВКИ*** [4]**,** лицата маркират всяка пусната от тях на пазара опаковка със:

1. идентификационен номер и/или абревиатура съгласно таблиците по-долу (***Таблица 1 – Таблица 7***);

2. маркировка за рециклиране на опаковката и вида на материала, от който е изработена, съгласно ***Фигура 1***;

3. маркировка за разделно събиране на отпадъците от опаковки (***Фигура 2***).

Таблица 1 Код и абревиатура [1)] на пластмасите

Материал на опаковката	Абревиатура	Идентификационен код
полиетилен терефталат	PET	1
полиетилен висока плътност	HDPE	2
поливинил хлорид	PVC	3
полиетилен ниска плътност	LDPE	4
полипропилен	PP	5
полистирен	PS	6
други пластмаси	-	7 - 19

[1)] Използват се само главни букви

Таблица 2 Код и абревиатура [1)] на хартията и картона

Материал на опаковката	Абревиатура	Идентификационен код
вълнообразен картон	PAP	20
друг картнон	PAP	21
хартия	PAP	22
хартия	PAP	23 - 39

[1)] Използват се само главни букви

Таблица 3 Код и абревиатура [1)] на металите

Материал на опаковката	Абревиатура	Идентификационен код
стомана	FE	40
алуминий	ALU	41
други метали	-	42 - 49

[1)] Използват се само главни букви

[4] НАРЕДБА за опаковките и отпадъците от опаковки, Обн. - ДВ, бр. 85 от 06.11.2012г., в сила от 06.11.2012 г.; изм. и доп., бр. 76 от 30.08.2013г., в сила от 30.08.2013г.; изм., бр. 30 от 15.04.2016г., в сила от 17.06.2016 г. Приета с ПМС № 271 от 30.10.2012г.

Таблица 4 Код и абревиатура [1)] на дървените материали

Материал на опаковката	Абревиатура	Идентификационен код
дърво	FOR	50
корк	FOR	51
други дървесни материали	FOR	52 - 59

[1)] Използват се само главни букви

Таблица 5 Код и абревиатура [1)] на текстила

Материал на опаковката	Абревиатура	Идентификационен код
памук	TEX	60
юта	TEX	61
друг текстил	TEX	62 - 69

[1)] Използват се само главни букви

Таблица 6 Код и абревиатура [1)] на стъклото

Материал на опаковката	Абревиатура	Идентификационен код
безцветно стъкло	GL	70
зелено стъкло	GL	71
кафяво стъкло	GL	72
друго стъкло	GL	73 - 79

[1)] Използват се само главни букви

Таблица 7 Код и абревиатура [1)] на композитните материали

Материал на опаковката	Абревиатура [2)]	Идентификационен код
хартия и картон/метал		80
хартия и картон/пластмаси		81
хартия и картон/алуминий		82
хартия и картон/бяла ламарина		83
хартия и картон/пластмаси /алуминий		84
хартия и картон/пластмаси /алуминий/бяла ламарина		85 - 89
пластмаса/алуминий		90
пластмаса/бяла ламарина		91
пластмаса/метали		92 - 94
стъкло/пластмаса		95
стъкло/алуминий		96
стъкло/бяла ламарина		97
стъкло/метали		98 - 99

[1)] Използват се само главни букви.

[2)] За композитните опаковки се изписва буква "С" и се поставя наклонена черта (С/), като след наклонената черта се изписват абревиатурите за

съответните компоненти, разделени с наклонени черти (например за опаковки от хартия, полиетилен и алуминий се използва абревиатурата C/PAP/PE/ ALU).

Маркировка за рециклиране на опаковката и вида на материала, от който е изработена

Международният символ за рециклиране е широко възприет символ обозначаващ материали, които подлежат на рециклиране (***Фигура 1***). Съставен е от три „гонещи“ се стрелки образуващи т. нар. Мьобиусова лента с триъгълно очертание и символизиращи кръговрата в природата.

Фигура 1 Маркировка за рециклиране на опаковката и вида на материала от който е изработена

Съгласно Приложение 3 към чл. 5, ал. 1, т. 2 от ***НАРЕДБА ЗА ОПАКОВКИТЕ И ОТПАДЪЦИТЕ ОТ ОПАКОВКИ*** между трите стрелки се поставят цифрите посочени в Таблици от 1 до 7 (***т. нар. идентификационен код***), а ***абревиатурата*** за материала на опаковката се поставя под графичния знак.

Маркировка за разделно събиране на отпадъците от опаковки

Всеки производител или вносител трябва да поставя означение, че отпадъкът от опаковката се събира разделно. Най-популярния знак за означаване на разделното събиране е т. нар. “човече с кошче”, което изглежда по следния начин (***Фигура 2***):

Фигура 2 Знак за разделно събиране

Разделното събиране може да се означава и по друг начин, включително и чрез надпис: “Разделно събиране”.

Източник:

1. Bisphenol A, Uses and health effects of bisphenol A (BPA), (https://www.anses.fr/en/content/bisphenol)

Изготвил:

д-р инж. Снежана Тодорова
главен експерт в дирекция „Оценка на риска по хранителната верига“ при ЦОРХВ

08.11.2017г.